

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/29/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5022200253
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 03. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Martinčeková
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:5022200253.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: Z. B. G., nar. XX. B. XXXX, bytom B. S. XX, Ž., právne zastúpenej: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS s.r.o., so sídlom Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 40059-3/2017-BA zo dňa 07.11.2017, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 29Sa/2/2022-50 z 23.08.2022, takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť žalobkyne sa zamietla.
- II. Návrh žalobkyne na prerušenie kasačného konania sa zamietla.
- III. Žalovanej sa náhrada trov kasačného konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „správny súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 29Sa/2/2022-50 z 23.08.2022 (ďalej tiež len „napadnutý rozsudok“) zamietol postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 40059-3/2017-BA zo dňa 07.11.2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Správny súd účastníkom konania náhradu trov konania nepriznal.

2. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zmenila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Žilina (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) č. 32754-3/2017-ZA zo dňa 05.04.2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) vo veci zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia (ďalej len „povinné poistenie“, resp. „sociálne poistenie“) žalobkyne tak, že vypustila z výroku text: „...zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 30. júna 2010“ a nahradila ho textom „...nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 31. augusta 2008, ale zaniklo až 30. júna 2010.“ V ostatnom žalovaná odvolaním napadnuté prvostupňové rozhodnutie potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím rozhodol o tom, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe (ďalej len „SZČO“) zaniklo povinné poistenie 30.06.2010. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaná uviedla, že žalobkyňa mala aj po 31.08.2008 postavenie SZČO, pretože bola držiteľkou licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolání lekár, na základe ktorej bola oprávnená vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť a v rozhodujúcom období mala príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší ako je zákonom stanovená hranica príjmu.

3. Správny súd poukázal na rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS SR“, resp. „kasačný súd“) sp. zn. 7Sžsk/106/2018 zo dňa 30.03.2022, ktorým bol zrušený v poradí prvý rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 29Sa/21/2017-91 zo dňa 26.06.2018 v tejto veci. Vec bola kasačným súdom vrátená správne mu súdu na ďalšie konanie s poukazom na závery rozsudku veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NS SR“) sp. zn. 1Vs/3/2019 a uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“) sp. zn. IV.ÚS610/2021, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku NS SR sp. zn. 1Vs/3/2019.

4. Rešpektujúc vyslovený záväzný právny názor kasačného súdu, dospel správny súd k záveru, že skutkové zistenia v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po vydaní rozhodnutia Žilinského samosprávneho kraja, ktorým žalobkyňa k 31.08.2008 zrušil rozhodnutie o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie, bola aj naďalej držiteľkou licencie č. L1A/ZA/0348/05 vydanou Slovenskou lekárskou komorou (ďalej len „SLK“) na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore praktický lekár pre dospelých zo dňa 04.10.2005 a za prechádzajúce obdobie vykazovala príjem. Vychádzajúc z uvedeného skutkového zistenia potom Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď konštatovala, že žalobkyňa ako SZČO nezaniklo povinné poistenie 31.08.2008, ale až 30.06.2010, keďže v intenciách názoru veľkého senátu NS SR v spojení s rozhodnutím ÚS SR, žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle citovaného ust. § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. V prípade žalobkyne ako držiteľky licencie L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobkyňa ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá však nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

5. Námietku žalobkyne súvisiacu s oneskoreným rozhodnutím správneho orgánu prvého stupňa vyhodnotil správny súd ako nedôvodnú. Zákon č. 461/2003 Z. z. neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej je povinná rozhodnúť o vzniku, zániku alebo o prerušení sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Správny orgán nemal dôvod považovať vec za sporný prípad, ktorým sa stal až získaním informácie, že žalobkyňa je držiteľkou licencie L1A, z ktorého dôvodu následne prvostupňový správny orgán rozhodol o nezániku povinného poistenia SZČO ako v spornom prípade podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 461/2003 Z. z., a nie v konaní o obnove konania, ako nesprávne uviedla žalobkyňa.

6. Proti tomuto rozsudku podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa (ďalej aj ako „sťažovateľka“) z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) a f) SSP. Žiadala, aby kasačný súd prerušil konanie o kasačnej sťažnosti a podal predsedovi NSS SR podnet na zaujatie stanoviska pléna NSS SR k zjednoteniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v právoplatných rozhodnutiach veľkého senátu správneho kolégia NS SR. Ak sa tomuto jej návrhu nevyhoví, žiadala, aby kasačný súd rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

7. Sťažovateľka uviedla, že samotný status SZČO nezakladá automaticky účasť na povinnom nemocenskom a povinnom dôchodkovom poistení v zmysle § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. účinnom od 01.01.2006 do 31.12.2010, dosiahnutý príjem je potrebné posudzovať k oprávneniu, na základe ktorého sa odvodzuje účasť na povinnom poistení. Na základe licencie L1A nikdy nevykonávala činnosť podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov. Preto len formálne držanie licencie L1A bez jej skutočného využitia za účelom získania príjmu nemôže naplňovať materiálnu podmienku na to, aby mala sťažovateľka po zániku oprávnenia, na ktoré bola jej účasť ako SZČO na sociálnom poistení pôvodne naviazaná, pokračujúcu účasť na sociálnom poistení.

8. Sťažovateľka uviedla, že bola do 31.08.2008 posudzovaná ako SZČO na základe vydaného povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Jeho zánikom boli naplnené podmienky aj pre zánik sociálneho poistenia. S poukazom na vyjadrenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v rámci uznesenia veľkého senátu NS SR sp. zn. 1Vs/1/2019 zo dňa 30.04.2019 uviedla, že nie je dôvodná právna konštrukcia, podľa ktorej okamihom zániku tohto oprávnenia nastupuje iný dôvod sociálneho poistenia, spočívajúci v tom, že sťažovateľka bola formálnou držiteľkou licencie L1A bez toho, aby na ňu dosahovala príjem.

9. Sťažovateľka uviedla, že prejavila vôľu ukončiť svoj status SZČO a ukončila svoje podnikanie ako fyzická osoba - podnikateľ ku dňu 31.08.2008, ku ktorému: podala odhlášku, čo potvrdil prvostupňový správny orgán vyznačením v spise; zrušila povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; podala žiadosť o zrušenie identifikačného čísla osoby, prideleného v súvislosti s výkonom jej podnikateľskej činnosti ako fyzickej osoby - podnikateľa. Po dátume 31.08.2008 nevykonávala žiadnu podnikateľskú činnosť ako fyzická osoba - podnikateľ a nevyužívala ekonomické prostredie štátu pre svoj vlastný prospech.

10. Sťažovateľka je preto presvedčená, že od 31.08.2008 nemala status SZČO, nespĺňala teda kvalifikačnú podmienku 1 na to, aby bola povinná platiť sociálne poistenie. V tomto ju utvrdil aj správny orgán, ktorý v čase 31.08.2008 rozhodoval o zániku jej sociálneho poistenia, keď ako nesporný prípad zánik sám vyznačil v príslušnom spise sťažovateľky. Ak teda raz správny orgán rozhodol vyznačením v spise, že jej zanikla účasť na povinnom poistení ku dňu 31.08.2008, je v rozpore s princípom právnej istoty, ak ten istý správny orgán o 9 rokov neskôr bez akejkoľvek zmeny skutočného a právneho stavu, vydá úplne protichodné rozhodnutie, ktorým oznámi, že stav ku dňu 31.08.2008, ktorý bol správnym orgánom deklarovaný a potvrdený, zrazu neplatí.

11. Sťažovateľka k dvom odlišným rozhodnutiam veľkého senátu NS SR okrem iného uviedla, že len zmena právneho názoru, ktorá vychádza z rozdielného (nového) zloženia senátu NS SR, nemôže sama osebe ospravedlňovať vydanie úplne protichodného rozhodnutia v tej istej skutkovej a právnej veci, bez zmeny fundamentálnych resp. objektívnych okolností prípadu. Ak došlo v rámci právoplatných rozhodnutí „Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ako právneho predchodcu Veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu)“ k rozdielnemu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, musí plénum NSS SR obligatórne prijať zjednocujúce stanovisko, ktoré je pre členov pléna záväzné, a tým zjednotiť rozdielnu rozhodovaciu prax „Veľkého senátu správneho súdu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky“.

12. Žalovaná sa k obsahu kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 09.01.2023. Správny súd napadnutým rozsudkom rozhodol v súlade s právnym názorom kasačného súdu, vysloveným v rozsudku sp. zn. 7Sžsk/106/2018. Má za to, že sťažovateľka nerešpektuje ust. § 469 SSP, de facto spochybňuje zákonnosť rozsudku kasačného súdu a rozsudok veľkého senátu sp. zn. 1Vs/3/2019. Skonštatovala, že dôvody podanej kasačnej sťažnosti sú v podstate totožné s dôvodmi správnej žaloby. Žalovaná sa stotožnila s právnymi závermi správneho súdu a navrhla kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), po oboznámení sa s administratívnym a súdnym spisom a po oboznámení sa s dôvodmi kasačnej sťažnosti, ktorými nebol viazaný (§ 453 ods. 2 SSP), zistil, že tieto sú v nedôvodné, pričom sám nezistil dôvody na zrušenie napadnutého rozsudku a preto bolo potrebné kasačnú sťažnosť zamietnuť z nasledovných dôvodov:

14. Podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2010 samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu.

15. Podľa § 14 ods. 1 písm. b) cit. zákona povinne nemocensky poistení sú samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9.

16. Podľa § 15 ods. 1 písm. b) cit. zákona povinne dôchodkovo poistení sú samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená.

17. Podľa § 21 ods. 1 cit. zákona povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného

predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, ak tento zákon neustanovuje inak.

18. Podľa § 21 ods. 4 písm. b) cit. zákona povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnejš osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnejš osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnejš osoby uvedenej v § 5 písm. c).

19. Podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“) zdravotnícke povolanie sa vykonáva na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10).

20. Podľa § 10 ods. 1 cit. zákona samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekář, zubný lekář, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a/).

21. Podľa § 10 ods. 2 cit. zákona samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

22. Predmetom kasačného konania je posúdenie správnosti rozsudku správneho súdu, ktorý sa po preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovanej stotožnil so záverom, že sťažovateľke nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.08.2008, ale zaniklo dňa 30.06.2010.

23. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, pričom poukazuje na pre vec podstatné skutočnosti:

- SLK vydala dňa 04.10.2005 sťažovateľke licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekář č. L1A/ZA/0348/05;
- podľa výpisu Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky mala sťažovateľka príjem z podnikania (§ 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 595/2003 Z. z.) za zdaňovacie obdobie 2007 vo výške 954 453 Sk a za zdaňovacie obdobie 2008 vo výške 839 779 Sk;
- správny súd rozsudkom č. k. 29Sa/21/2017-91 zo dňa 26.06.2018 zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie;
- kasačný súd rozsudkom sp. zn. 7Sžsk/106/2018 zo dňa 30.03.2022 zrušil rozsudok správneho súdu č. 29Sa/21/2017-91 zo dňa 26.06.2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie s poukazom na rozhodnutie veľkého senátu NS SR sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020 a Ústavného súdu SR č. k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021; pričom vyslovil, nasledovné:

„33. Skutkové zistenia v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po vydaní rozhodnutia Žilinského samosprávneho kraja, ktorým žalobkyňa k 31. augustu 2008 zrušil rozhodnutie o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie, bola aj naďalej držiteľkou licencie č. L1A/ZA/0348/05 vydanou Slovenskou lekářskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekář v odbore praktický lekář pre dospelých zo 4. októbra 2005 a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem. Vychádzajúc z uvedeného Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že žalobkyňa ako samostatne zárobkovo činnejš osobe nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie 31. augusta 2008, ale až 30. júna 2010, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činnejš osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. V prípade žalobkyne ako držiteľky licenci L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú

zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobkyňa ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia. ...

35. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednávanú vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodní. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).“.

24. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému rozsudku správneho súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami sťažovateľky uvedenými v kasačnej sťažnosti a dospel k zhodnému záveru ako správny súd. Kasačný súd nezistil dôvody, pre ktoré by sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku správneho súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku a nejavia sa ako arbitrárne, ale dávajú zrozumiteľným spôsobom a v dostatočnom rozsahu odpoveď na zásadné právne otázky. Je potrebné zdôrazniť, že právnym posúdením veci sa už zaoberal NSS SR vo svojom skoršom rozsudku, ktorým bol správny súd viazaný, pričom od názorov v ňom vyslovených sa kasačný súd nemá dôvod odchyliť.

25. Kasačný súd v súvislosti s postavením lekára ako SZČO poukazuje na predchádzajúci rozsudok kasačného súdu, ktorý poukázal na právne závery uvedené v rozsudku veľkého senátu NS SR v zo dňa 24.11.2020 sp. zn. 1Vs/3/2019, ktorým bolo prekonané jeho skoršie rozhodnutie sp. zn. 1Vs/1/2019. Rozhodnutie veľkého senátu NS SR sp. zn. 1Vs/3/2019 prešlo i testom ústavnosti (ústavná sťažnosť bola Ústavným súdom Slovenskej republiky odmietnutá uznesením sp. zn. IV. ÚS 610/2021 zo dňa 30.11.2021). Kasačný súd vzhľadom na to, že uvedený rozsudok veľkého senátu bol analyzovaný už v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku, nebude podrobne citovať časti jeho odôvodnenia; poukazuje len na jeho závery. Licenciu L1A ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti je treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A, považovaný za SZČO na účely zákona o sociálnom poistení. Držiteľovi licencie L1A môže povinné poistenie zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie. Tretím dôvodom je vznik pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, pričom povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A môže zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a/ a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. Povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného poistenia držiteľa licencie L1A v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý a § 179 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nie je posudzovať príjmy lekára výlučne vo vzťahu k licenci L1A a nie je povinná skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú príjmami lekára považovaného za SZČO podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. Rozhodnutie veľkého senátu NS SR je pre súdy záväzné.

26. Kasačný súd sa vzhľadom na vyššie uvedené nestotožnil so základnou námietkou sťažovateľky, že licencia L1A nenapĺňa pojmové znaky oprávnenia na výkon podnikateľskej činnosti a že od 31.08.2008 nemala status SZČO, preto nebola povinná platiť sociálne poistenie. Sťažovateľka aj v období po 31.08.2008 spĺňala podmienky pre status SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2010, pretože mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 578/2004 Z. z., upravujúci podmienky pre výkon zdravotníckeho povolania na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.), keďže jej licencia L1A bola stále aktívna. Zároveň v rozhodnom období (rok 2007 a 2008) dosiahla príjem z podnikania, ktorý prevyšoval zákonom ustanovenú hranicu, čím boli splnené podmienky pre vznik povinného nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v roku 2007 a 2008. Žalovaná tak rozhodla v súlade so zákonom č.

461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že sťažovateľke ako SZČO nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.08.2008, ale zaniklo dňa 30.06.2010 z dôvodu, že sťažovateľka, hoci bola naďalej SZČO, nevykázala za rok 2009 príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou vyšší ako zákonom ustanovená hranica potrebná pre vznik sociálneho poistenia v ďalšom období (od 01.07.2010 do 30.06.2011).

27. K námietke sťažovateľky, že na základe licencie L1A činnosť nevykonávala a teda nedosahovala z nej príjem, kasačný súd uvádza, že žalovaná nebola povinná skúmať, z čoho konkrétne plynuli príjmy, ktoré sama sťažovateľka vykázala v daňovom priznaní za rok 2007 a 2008 ako príjmy z podnikania. Rozhodujúcim pre posúdenie otázky trvania povinného poistenia bolo, že v príslušnom období sťažovateľka dosiahla zdaniteľné príjmy v kvalifikovanej výške a licencia L1A bola aj v tomto období stále aktívna. Tento názor je plne v súlade s názorom vysloveným v rozsudku veľkého senátu sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020. Kasačný súd preto túto sťažnostnú námietku vyhodnotil ako nedôvodnú.

28. Za dôvodnú nie je možné považovať ani námietku sťažovateľky, že prvostupňový správny orgán rozhodol o zániku povinného poistenia, keď ako nesporný prípad zánik povinného poistenia vyznačil v jej spise a po 9 rokoch vo veci vydal protichodné rozhodnutie. Kasačný súd konštatuje, že podanie odhlášky má len deklaratórny účinok a samo o sebe nie je hmotnoprávnym dôvodom pre zánik povinných poistení. Odhláška je evidenčným úkonom poistenca, ktorým poistencem plní povinnosť odhlásiť sa z povinného poistenia (§ 228 ods. 3 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010). Zo zákona o sociálnom poistení nevyplýva povinnosť Sociálnej poisťovne vydať na základe podanej odhlášky rozhodnutie o zániku vyznačením v spise. Akceptácia odhlášky žalovanou tak nemá povahu právoplatného rozhodnutia o zániku povinného poistenia. Naopak, ak žalovaná považuje údaje v odhláške za sporné, môže v nedávkovom konaní podľa § 172 ods. 5 cit. zákona rozhodnúť o zániku inak ako uviedol v odhláške poistencem. Zároveň je potrebné uviesť, že v zmysle zákona o sociálnom poistení rozhodovanie v nedávkovom konaní nie je limitované žiadnou lehotou, teda rozhodnutie môže byť vydané vždy, ak sú na to zákonné dôvody. Povinnosť preukazovať skutočnosti rozhodujúce pre vznik, trvanie, prerušenie a zánik povinného poistenia prináleží poistencovi a sťažovateľka nesporne disponovala informáciou, že licencia L1A jej nebola zrušená a zostala v platnosti, čo však príslušnému správne orgánu pri podaní odhlášky neoznámila. Takisto si bola vedomá údajov, ktoré sama uviedla v daňovom priznaní, čo boli dva základné momenty pre vydanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne. Pretože prvostupňový správny orgán podstatnú skutočnosť, že sťažovateľka je držiteľkou licencie L1A v povolani lekárom aj po 31.08.2008, zistil až na základe údajov poskytnutých SLK, čo bolo v rozpore s jej odhláškou ku dňu 31.08.2008, bolo potrebné rozhodnutie vydať, a to aj v prípade, ak boli skutočnosť, rozhodujúce pre posúdenie okolností trvania povinného poistenia, zistené spätne.

29. K námietke sťažovateľky vzťahujúcej sa k otázke právnej istoty v súvislosti s rozhodnutiami správnych orgánov, kasačný súd uvádza, že podľa čl. 2 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 5 ods. 1 SSP právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. O otázkach, ktoré sú predmetom tohto konania, urobil právne závery veľký senát NS SR rozsudkom z 24.11.2020, sp. zn. 1Vs/3/2019, ktorý je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný (§ 466 ods. 3 SSP) a ktorý je podkladom pre ustálenie rozhodovacej praxe v totožných otázkach. Vydaním nového rozhodnutia veľkého senátu NS SR zanikajú účinky záväznosti právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí veľkého senátu sp. zn. 1Vs/1/2019 zo dňa 30.04.2019 v tom rozsahu, v akom sa právny názor vyjadrený v neskoršom rozhodnutí odchyľuje od skoršieho rozhodnutia veľkého senátu. Preto nemožno tvrdiť, že existencia dvoch protichodných rozhodnutí je zdrojom nekonzistentnosti judikatúry najvyššieho (správneho) súdu. Zákon totiž podobnú situáciu vyslovene predpokladá (§ 466 od. 3 SSP) a možno z neho logicky vyvodit' jej riešenie, že záväzným zostáva len právny názor vyslovený neskôr (obdobne rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu SR sp. zn. 7Ssk/27/2023). Kasačný súd dodáva, že nemožno ani tvrdiť, že by sťažovateľka v roku 2008 konala (mohla konať) s dôverou v právny názor vyplývajúci zo skoršieho rozhodnutia veľkého senátu. Ak však žalovaná a neskôr správny súd formulovali svoje právne názory v intenciách právneho názoru vyplývajúceho z rozsudku veľkého senátu sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020, nemohlo dôjsť k porušeniu princípu právnej istoty v danej veci.

30. Kasačný súd konštatuje, že v právnom štáte - a v duchu všeobecného princípu spravodlivosti - nie je možné očakávať zvýhodnenie vo forme nevzniku povinností na základe či už neznalosti práva (sťažovateľka sa domnievala, že jej status SZČO sa neviaže na trvanie licencie L1A, ale na povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia) alebo akéhokoľvek iného opomenutia. Princíp právnej istoty a spravodlivosti aj v práve sociálneho zabezpečenia znamená, že je potrebné zabezpečiť, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely (pozri rozhodnutie sp. zn. 9Sžsk/16/2018).

31. K návrhu sťažovateľky na prerušenie konania, kasačný súd s poukazom na ust. § 452 ods. 1 SSP v spojení s ust. § 100 ods. 1 a 2, konštatuje, že kasačné konanie možno prerušiť, pokiaľ existujú predbežné otázky (otázka, ktorú kasačný súd nie je oprávnený riešiť, návrh na vyslovenie nesúladu právneho predpisu alebo prejudiciálna otázka podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie), ak preskúmané opatrenie bolo napadnuté protestom prokurátora (v prerokúvanej veci nebolo), ak žalobca nedal súhlas na zastavenie konania, ak bolo napadnuté rozhodnutie zrušené alebo zmenené (čo sa v prerokúvanej veci nestalo), prípadne ak to zhodne navrhnú všetci účastníci (v prerokúvanej veci navrhla prerušenie len sťažovateľka). Z dôvodov prerušenia by tak v prejednávanej veci mohol prichádzať do úvahy len dôvod uvedený v § 100 ods. 2 písm. a) SSP, teda ak prebieha súdne konanie alebo administratívne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu, alebo ak správny súd dal na také konanie podnet. Správny súdny poriadok tak výslovne ustanovuje, že musí ísť o konanie „súdne“ alebo „administratívne“, v ktorom sa rieši predbežná otázka (napr. v zmysle § 132 SSP). Ustanovenie § 24e ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. predpokladá, že kolégium (plénum, porov. § 24e ods. 6 cit. zák.) prijíma stanovisko k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Zjednotenie výkladu však nie je predbežnou otázkou zodpovedajúcou napr. § 132 SSP a postup kolégia pri prijímaní stanoviska nie je ani súdnym, ani administratívnym konaním. Vzhľadom na to podľa kasačného súdu neprichádza do úvahy prerušenie kasačného konania z tohto dôvodu (obdobne rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu SR sp. zn. 7Ssk/27/2023). Uvedeným postupom nemôže dôjsť ani k porušeniu práva na zákonného sudcu, keďže účastník nemá nárok na to, aby senát kasačného súdu dal podnet na prijatie stanoviska (porov. uznesenia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 439/2023 a sp. zn. III. ÚS 440/2023).

32. Vzhľadom na vyššie uvedené vyhodnotil kasačný súd sťažnostné námietky sťažovateľky ako plne neodôvodnené, pričom sám nezistil dôvody na zrušenie napadnutého rozsudku, preto bolo potrebné kasačnú sťažnosť zamietnuť podľa § 461 SSP.

33. O náhrade trov kasačného konania vo vzťahu k žalovanej bolo rozhodnuté podľa § 168 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP. Žalovaná bola v konaní úspešná, avšak súd jej náhradu trov konania nepriznal, pretože neboli splnené podmienky aplikácie § 168. Sťažovateľka ako neúspešný účastník kasačného konania nemá právo na náhradu jeho trov (§ 167 ods. 1 a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

34. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e je prípustný opravný prostriedok.